

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine. *About investment activity*, Law of Ukraine from 18.09.1991, No. 1560-KhII. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/lavs/show/1560-12> (in Ukr.).
2. Pohasij, S.O., Pozniakova, O.V., Krasnokuts'ka, Yu.V. (2009). *Investytsijnyj menedzhment (v prykladakh i zavdanniakh)* [Investment Management (in examples and tasks)]. Kharkiv National Academy of Municipal Economy, Kharkiv, 337 p. (in Ukr.).
3. Schukin, B.M. (2004). *Investuvannia* [Investment]. MAUP, Kyiv, 216 p. (in Ukr.).
4. Pidkhomnyj, O.M. (2003). *Upravlinnia investytsijnymy protsesamy na finansovykh rynkakh* [The management of investment processes in the financial markets]. Kondor, Kyiv, 184 p. (in Ukr.).
5. Hutkevych, S.O. (2006). *Investuvannia: teoriia i praktyka* [The investment: theory and practice]. Publisher European University, Kyiv, 234 p. (in Ukr.).
6. Pyrozhkov, S.I. (2003). *Metodychni rekomendatsii schodo otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy* [The guidelines for the assessment of the level of economic security Ukraine]. Kyiv, 42 p. (in Ukr.).
7. Heiets', V.M., Klebanova, T.S., Cherniak, O.I. et al. (2006). *Modeliuvannia ekonomichnoi bezpeky: derzhava, rehion, pidpriemstvo* [Modeling economic security: state, region, enterprise]. Kharkiv, 240 p. (in Ukr.).
8. Humeniuk, A.M. (2006). Strategic management of socio-economic development of the region from the standpoint of economic security. *Visnyk L'vivs'koi komertsijnoi akademii [The strategic management of socio-economic development of the region from the standpoint of economic security]*, vol. 23, Ser. ekonomichna (in Ukr.).
9. Kyrylenko, V.I. (2013). The economic security of the region as part of national economic security. *Efektivna ekonomika [Efficient economy]*, vol. 2. Available at: <http://vvv.etsonomy.nayka.tsom.ua/?op=1&z=1779>. (in Ukr.).
10. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. *The methodical recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine* from 29.10.2013 No. 1277. Available at: http://tstst.tsom.ua/2013/29.10.2013_1277.htm (in Ukr.).
11. Arkhipov, A., Gorozhetsky, A., Mikhaylov, B. (1994). Economic security: ratings, problems, methods of providing. *Voprosy ekonomiky [Questions of economy]*, vol. 12, pp. 21-34 (in Russ.).
12. Baranovs'kyj, O.I. (1998). Investment security. *Finansy Ukrainy [Finance of Ukraine]*, vol. 9, pp. 60–70 (in Ukr.).

УДК 331. 522. 025. 52

А.Б. Почтовюк, д.е.н.,

Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського,
м. Кременчук

**СОЦІАЛЬНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ ПОЛТАВЩИНИ:
РЕАЛІСТИЧНИЙ СЦЕНАРІЙ**

Анотація

У даній статті запропоновано застосування реалістичного сценарію як методу соціального прогнозування у межах діалогу «державна - ВНЗ - роботодавець». Значною мірою соціальне прогнозування зумовлено також характером об'єкта управління – системою вищої освіти, яка є динамічною. За реалістичним сценарієм прогнозу, темпи скорочення обсягу пропозиції випускників, які навчалися за рахунок держбюджету, перевищують темпи зменшення загального

обсягу випуску бакалаврів, спеціалістів та магістрів. Володіючи інформацією про загальну пропозицію фахівців із вищою освітою на ринку праці, держава може оцінити власні можливості щодо фінансування навчання реально потрібних економіці фахівців за бюджетні кошти. Наведена методика сценарного прогнозування пропозиції фахівців із вищою освітою на ринку праці дозволяє державі проводити фрагментарні статистичні дослідження окремих напрямів підготовки та спеціальностей для групи підприємств або галузей економіки на регіональному (місцевому) рівні.

Ключові слова: реалістичний сценарій, прогноз, пропозиція, система вищої освіти.

А.Б. Почтовюк, д.э.н.,

Кременчугский национальный университет им. М. Остроградского,
г. Кременчуг

СОЦИАЛЬНОЕ ПРОГНОЗИРОВАНИЕ РЫНКА ТРУДА ПОЛТАВЩИНЫ: РЕАЛИСТИЧНЫЙ СЦЕНАРИЙ

Аннотация

В данной статье предложено применение реалистичного сценария как метода социального прогнозирования в рамках диалога «государство – ВУЗ - работодатель». В значительной степени социальное прогнозирование обусловлено также характером объекта управления – системой высшего образования, которая является динамичной. По реалистичному сценарию прогноза, темпы сокращения объема предложения выпускников, которые учились за счет госбюджета, превышают темпы уменьшения общего объема выпуска бакалавров, специалистов и магистров. Обладая информацией об общем предложении специалистов с высшим образованием на рынке труда, государство может оценить собственные возможности по финансированию обучения реально нужных экономике специалистов за бюджетные средства. Приведена методика сценарного прогнозирования предложения специалистов с высшим образованием на рынке труда позволяет государству проводить фрагментарные статистические исследования отдельных направлений подготовки и специальностей для группы предприятий или отраслей экономики на региональном (местном) уровне.

Ключевые слова: реалистичный сценарий, прогноз, предложение, система высшего образования.

Постановка проблеми. Держава, як форма організації суспільства та управляюча система, виконує соціально-економічні функції в інтересах усього суспільства. Без соціальних інститутів жодне сучасне суспільство існувати не може, оскільки інститути є символами порядку та організованості. Держава повинна виступати ініціатором діалогу із ВНЗ та роботодавцями, оскільки більш за все зацікавлена в ефективному витрачанні бюджетних коштів. Чітке розуміння кількості потрібних економіці фахівців дозволить державі, з одного боку, збільшити видатки на одного студента за рахунок концентрації обмежених бюджетних коштів на фінансування підготовки потрібних економіці фахівців, з іншого – доведе зацікавленість у розвитку пріоритетних галузей. Зіставити майбутній попит та пропозицію фахівців на ринку праці допоможе інструмент соціального прогнозування. Існує потреба

розробки реалістичного сценарію пропозиції ВНЗ з урахуванням існуючих обсягів набору студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток прогностики, розробку нових методів прогнозування і прогностичного моделювання складних соціальних систем внесли вітчизняні вчені В. Глушков, О. Івахненко, Г. Добров, В. Косолапов, зарубіжні вчені Д. Белл, І. Бестужев-Лада, В. Глущенко та ін.

Мета статті полягає у побудові реалістичного сценарію поєднання інтересів суб'єктів системи вищої освіти (держава, ВНЗ, індивідуум, роботодавець). Пропонується спрогнозувати пропозицію ВНЗ на фахівців інженерних професій на ринку праці Полтавщини у 2015-2017 рр. Для цього держава використовує дієві інструменти визначення потреби в кадрових ресурсах, серед яких соціальне прогнозування. Значною мірою соціальне прогнозування зумовлено також характером об'єкта управління – системою вищої освіти (далі – СВО), яка є динамічною [0].

Виклад основного матеріалу. Предметною сферою соціального прогнозування є суспільні процеси, на результат яких можна вплинути, тому цінність даної статті полягає не тільки в підготовці до майбутніх обставин, але й у можливості змоделювати їх. Прогнозування може здійснюватись за допомогою математичного моделювання. Для прогнозування ринку праці у розрізі галузі знань та галузі економіки обрано Полтавську область як регіон дослідження. Предметною сферою дослідження стала галузь промисловості «Машинобудування» та галузь знань 0505 «Машинобудування та матеріалообробка». На Полтавщині є два ВНЗ, які готують кадри для машинобудування: Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського (КрНУ) та Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка (ПолтНТУ). Лідерами машинобудування Полтавщини є ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод», ПАТ «АвтоКрАЗ», ПАТ «Кременчуцький завод дорожніх машин», ПАТ «Кременчуцький колісний завод». ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» («КВБЗ») є найбільш потужним машинобудівним підприємством Полтавщини. Найбільшу кількість фахівців машинобудівного профілю у регіоні випускає КрНУ [2]. Автор вважає, що результати прогнозу, побудовані на базі даних ПАТ «КВБЗ» та КрНУ, є репрезентабельними та такими, що відповідають тенденціям попиту на цих фахівців та пропозиції ВНЗ відповідного напрямку підготовки та спеціальностей.

Для прогнозування обсягу пропозиції фахівців інженерних професій на ринку праці Полтавщини спочатку визначимо співвідношення обсягів прийому та випуску бакалаврів по Полтавській області. Кількість бакалаврів є визначальною для подальшого випуску спеціалістів та магістрів (табл. 1).

**Співвідношення обсягів прийому та випуску бакалаврів
по Полтавській області***

Рік прийому	2004	2005	2006	2007	2008	2009	\bar{Y}
Рік випуску	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Усього прийнято, осіб	615	595	547	368	318	260	451
Загальний випуск, осіб	570	572	478	435	296	271	437
Частка випуску	93 %	96 %	87 %	118 %	93 %	104 %	98 %
Прийом за держзамовленням, осіб	225	261	271	230	224	208	237
Випуск за рахунок держбюджету, осіб	199	253	260	228	204	201	224
Частка випуску	88 %	97 %	96 %	99 %	91 %	97 %	95 %

*Джерело: розраховано автором

За даними таблиці протягом 2008-2013 рр. у середньому випущено 98 % бакалаврів із загального обсягу прийому на навчання за напрямом підготовки 6.090200 (6.050502, 6.050503) за двома ВНЗ Полтавщини – КрНУ та ПолтНТУ. У 2011 та 2013 рр. випуск перевищив прийом абітурієнтів за 2007 та 2009 рр. Причиною слугувало переведення студентів на навчання за ОКР «бакалавр» після отримання диплому молодшого спеціаліста у коледжі КрНУ. Стосовно випуску бакалаврів, які навчалися за рахунок держбюджету, середній рівень ряду склав 95 % обсягу прийому за держзамовленням у 2004-2009 рр.

Оскільки базою прогнозу обрано випуск бакалаврів, то для прогнозування пропозиції спеціалістів та магістрів доцільно розрахувати відношення кількості випускників ОКР «спеціаліст» та «магістр» до кількості бакалаврів (табл. 2).

Результати розрахунків таблиці дозволяють зробити висновок, що сумарна частка випуску спеціалістів і магістрів в обсязі випуску бакалаврів у середньому за період становить 81,97 %. Це підтверджує той факт, що абсолютна більшість студентів продовжує навчання після отримання базової вищої освіти.

Найбільшу частку становить випускники спеціальності 7.090202 (7.05050201) «Технології машинобудування». Їх частка зростає із 27,72 % у 2009 р. до 42,91 % у 2013 р. Серед магістрів перше місце посідають випускники спеціальності 8.090202 (8.05050201).

Аналогічні розрахунки відношення обсягів випуску спеціалістів і магістрів до бакалаврів галузі знань 0505 «Машинобудування та матеріалобробка» виконано для студентів КрНУ та ПолтНТУ, які навчалися за рахунок

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

держбюджету. Випуск бакалаврів напряму підготовки 6.090200 (6.050502, 6.050503) узято за період 2008-2012 рр., спеціалістів і магістрів спеціальностей 7.090202 (7.05050201), 7.090203 (7.05050301), 7.090211 (7.05050305), 7.090214 (7.05050308), 7.090258, 8.090202 (8.05050201), 8.090203 (8.05050301), 8.090211 (8.05050305), 8.090214 (8.05050308) та 8.090258 – за період 2009-2013 рр. (табл. 3).

Таблиця 2

Співвідношення обсягів випуску студентів Полтавщини за 2008-2013 рр.*

Код напряму підготовки (спеціальності)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	\bar{Y}
ОКР «бакалавр»	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	-	100,00%
7.090202 (7.05050201)	-	27,72%	22,90%	26,36%	37,24%	42,91%	40,07%
7.090203 (7.05050301)	-	5,79%	5,42%	5,86%	6,44%	6,08 %	6,26%
7.090211 (7.05050305)	-	11,75%	10,66%	8,58%	13,33%	12,16%	12,75%
7.090214 (7.05050308)	-	5,96%	5,07%	8,37%	11,72 %	14,86%	13,29%
7.090258	-	17,72%	16,96%	17,78%	-	-	-
ОКР «спеціаліст»	-	68,95%	61,01%	66,95%	68,74%	76,01%	72,37%
8.090202 (8.05050201)	-	2,81%	4,72%	2,51%	2,30 %	4,05%	3,18%
8.090203 (8.05050301)	-	1,93%	2,10%	1,05%	3,45%	2,03%	2,74%
8.090211 (8.05050305)	-	0,88%	0,87%	1,05%	1,15%	3,38%	2,26%
8.090214 (8.05050308)	-	0,88%	1,57%	1,05%	1,15%	1,69%	1,42%
8.090258	-	0,88%	0,87%	1,05%	-	-	-
ОКР «магістр»	-	7,37%	10,14%	6,69%	8,05%	11,15%	9,60%

*Джерело: розраховано автором

За таблицю 3, ситуація із відношенням випуску спеціалістів і магістрів до бакалаврів, які навчалися за рахунок держбюджету, є аналогічною до даних табл. 2. Сумарна частка випуску спеціалістів і магістрів в обсязі випуску бакалаврів у середньому за період становить 81,5 %. Найбільшу частку складають випускники спеціальності 7.090202 (7.05050201) «Технології машинобудування». Їх частка зростає із 21,11% у 2009 р. до 29,90% у 2013 р. Перше місце серед магістрів посідають випускники спеціальності 8.090202 (8.05050201), хоча їх частка поступово зменшилася із 7,54 % у

2009 р. до 4,90 % у 2013 р. У 2013 р. частка магістрів спеціальності 8.090211 (8.05050305) також складає 4,90%. Основою для прогнозування майбутньої кількості випускників ОКР «бакалавр», «спеціаліст» і «магістр» галузі знань 0505 «Машинобудування та матеріалобробка» є дані щодо прийому абітурієнтів на навчання за напрямками підготовки 6.090200 (6.050502, 6.050503) по КрНУ та ПолтНТУ за 2010-2013 рр. Далі розрахунок обсягу пропозиції випускників на ринку праці Полтавщини на 2014-2017 рр. будуватиметься на співвідношеннях, викладених у табл. 1-3.

Таблиця 3

**Співвідношення обсягів випуску студентів, які навчалися
за рахунок держбюджету, протягом 2008-2013 рр.***

Код напрямку підготовки (спеціальності)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	\bar{y}
ОКР «бакалавр»	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	-	100,00%
7.090202 (7.05050201)	-	21,11 %	20,55 %	20,38 %	29,82 %	29,90%	29,86%
7.090203 (7.05050301)	-	7,54 %	9,49 %	7,31 %	6,58 %	7,35 %	6,97 %
7.090211 (7.05050305)	-	10,55 %	17,79 %	14,62 %	17,54 %	15,69%	16,62%
7.090214 (7.05050308)	-	8,54 %	5,93 %	9,23 %	14,04 %	13,73%	13,88%
7.090258	-	13,57 %	17,39 %	15,00 %	-	-	-
ОКР «спеціаліст»	-	61,31 %	71,15 %	66,54 %	67,98 %	66,67%	67,32%
8.090202 (8.05050201)	-	7,54 %	4,74 %	3,85 %	4,39 %	4,90 %	4,64 %
8.090203 (8.05050301)	-	5,03 %	2,77 %	1,92 %	4,39 %	2,94 %	3,66 %
8.090211 (8.05050305)	-	2,51 %	1,58 %	1,92 %	2,19 %	4,90 %	3,55 %
8.090214 (8.05050308)	-	2,51 %	3,56 %	1,92 %	2,19 %	2,45 %	2,32 %
8.090258	-	2,51 %	1,98 %	1,92 %	-	-	-
ОКР «магістр»	-	20,10 %	14,62 %	11,54 %	13,16 %	15,20%	14,18%

*Джерело: розраховано автором

Реалістичний сценарій як метод прогнозування базується на фактичних даних двох ВНЗ Полтавщини щодо сумарного прийому абітурієнтів за ОКР «бакалавр» на денну і заочну форми навчання в межах ліцензованого обсягу та за держзамовленням. У табл. 4 обсяг випуску бакалаврів галузі знань «Машинобудування та матеріалобробка» визначено на підставі середнього значення співвідношення прийому / випуску бакалаврів по Полтавській області, яке у середньому складає 98 %.

Результати розрахунків табл. 4 вказують на поступове зменшення обсягу випуску бакалаврів напряму підготовки 6.090200 (6.050502, 6.050503) із 219 осіб у 2014 р. до 179 осіб у 2017 р. Це зрозуміло, оскільки протягом 2010-2013 рр. зменшився прийом абітурієнтів за ОКР «бакалавр» по КрНУ та ПолтНТУ. Як наслідок, зменшився випуск спеціалістів і магістрів інженерних спеціальностей за 2014-2017 рр.: ОКР «спеціаліст» – із 159 до 130 осіб, ОКР «магістр» – із 21 до 18 осіб. Загальний обсяг випуску зменшився із 399 до 327 осіб.

Таблиця 4

Реалістичний сценарій прогнозу пропозиції випускників галузі знань «Машинобудування та матеріалообробка» на ринку праці Полтавщини*

Освітньо-кваліфікаційний рівень, код спеціальності	\bar{Y}	Рік прийому			
		2010	2011	2012	2013
		Рік випуску			
		2014	2015	2016	2017
Обсяг прийому ОКР «бакалавр»	98 %	223	213	174	183
Обсяг випуску ОКР «бакалавр»	100 %	219	209	171	179
7.090202 (7.05050201)	40,07 %	88	84	69	72
7.090203 (7.05050301)	6,26 %	14	13	11	11
7.090211 (7.05050305)	12,75 %	28	27	22	23
7.090214 (7.05050308)	13,29 %	29	28	23	24
ОКР «спеціаліст»	72,37 %	159	151	124	130
8.090202 (8.05050201)	3,18 %	7	7	5	6
8.090203 (8.05050301)	2,74 %	6	6	5	5
8.090211 (8.05050305)	2,26 %	5	5	4	4
8.090214 (8.05050308)	1,42 %	3	3	2	3
ОКР «магістр»	9,60 %	21	21	16	18
Усього	-	399	381	311	327

*Джерело: розраховано автором

У табл. 5 обсяг випуску бакалаврів, які навчалися за рахунок держбюджету галузі, знань «Машинобудування та матеріалообробка» розраховується на підставі середнього значення співвідношення прийому за держзамовленням / випуску бакалаврів по Полтавській області, яке складає 95 % (див. табл. 1). Для визначення обсягів випуску спеціалістів та магістрів використано середні значення відношень спеціалістів і магістрів до бакалаврів згідно з табл. 3.

**Реалістичний сценарій прогнозу пропозиції випускників,
які навчалися за рахунок держбюджету, галузі знань
«Машинобудування та матеріалообробка»
на ринку праці Полтавщини на 2014-2017 рр.***

Освітньо-кваліфікаційний рівень, код спеціальності	Середнє співвідношення	Рік прийому			
		2010	2011	2012	2013
		Рік випуску			
		2014	2015	2016	2017
Обсяг прийому ОКР «бакалавр»	95 %	180	155	99	95
Обсяг випуску ОКР «бакалавр»	100 %	171	147	94	90
7.090202 (7.05050201)	29,86 %	51	44	28	27
7.090203 (7.05050301)	6,97 %	12	10	7	6
7.090211 (7.05050305)	16,62 %	28	24	16	15
7.090214 (7.05050308)	13,88 %	24	20	13	12
ОКР «спеціаліст»	67,32 %	115	99	63	61
8.090202 (8.05050201)	4,64 %	7	7	5	5
8.090203 (8.05050301)	3,66 %	6	5	5	4
8.090211 (8.05050305)	3,55 %	5	5	4	4
8.090214 (8.05050308)	2,32 %	3	3	2	3
ОКР «магістр»	14,18 %	21	20	16	16
Усього	-	307	266	173	167

*Джерело: розраховано автором

За табл. 5 спостерігаються аналогічні до табл. 4 тенденції скорочення обсягу випуску бакалаврів, які навчалися за рахунок держбюджету, із 171 особи у 2014 р. до 90 осіб у 2017 р. на фоні зменшення прийому абітурієнтів за ОКР «бакалавр» по КрНУ та ПолтНТУ протягом 2010-2013 рр. із 180 до 95 осіб. У результаті зменшився випуск спеціалістів і магістрів інженерних спеціальностей за 2014-2017 рр.: ОКР «спеціаліст» – із 115 до 61 особи, ОКР «магістр» – із 21 до 16 осіб. Загальний обсяг випуску зменшився із 307 до 167 осіб.

Висновки. Отже, за реалістичним сценарієм прогнозу, темпи скорочення обсягу пропозиції випускників, які навчалися за рахунок держбюджету, перевищують темпи зменшення загального обсягу випуску бакалаврів, спеціалістів та магістрів. Тобто зростає частка студентів ВНЗ, які навчаються за інженерними спеціальностями за рахунок коштів фізичних і юридичних

осіб, місцевих бюджетів, органів державної влади. Кількість бюджетних місць скорочується.

Підсумовуючи, слід зазначити, що наведена методика сценарного прогнозування пропозиції фахівців із вищою освітою на ринку праці дозволяє державі проводити фрагментарні статистичні дослідження окремих напрямів підготовки та спеціальностей для групи підприємств або галузей економіки на регіональному (місцевому) рівні. У соціальних дослідженнях братимуть участь державні служби зайнятості та вищі навчальні заклади України.

Список використаних джерел:

1. Диспропорції на ринку праці спричинено відсутністю прогнозування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irf.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=38648:2012-12-20-12-06-37&catid=23:news-cs&Itemid=64.
2. Про Державний бюджет України на 2012 рік: Закон України // Офіційний вісник України. – 2011. – 30.12, №100. – Ст. 3696. – С. 9.
3. Кратт О. А. Тенденції розвитку вищої школи: пошук причинно-наслідкових зв'язків / О. А. Кратт, Л. Г. Деева // Економіка розвитку. – 2008. – № 2 (46). – С. 41–44.
4. Статистичний щорічник Полтавської області за 2013 рік / [За ред. Л.В. Калашника]; Державна служба статистики України, головне управління статистики у Полтавській області. – Полтава, 2014. – 386 с.
5. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України [Електронний ресурс]: Статистичний бюлетень. – Режим доступу : <http://ukrstat.org/>.
6. ПАТ «КВБЗ». Річна фінансова звітність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.
7. Почтовюк А. Б. Інструменти вдосконалення відносин в середовищі «індивід-держава-ВНЗ-роботодавець» / А. Б. Почтовюк // Ефективна економіка: Електронне фахове видання з економіки
8. Почтовюк А. Б. Вища освіта: методологічні основи раціональності управління: монографія / А. Б. Почтовюк. – Кременчук: СВД Олексієнко В. В., 2014. – 431 с.
9. Пашута М. Т. Прогнозування та програмування економічного соціального розвитку : навч. посіб. / М. Т. Пашута. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005. – 408 с.
10. Річна фінансова звітність підприємств [Електронний ресурс] / Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua>.

Andrew Pochtovyuk, Doctor of Economic Sciences,
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, Kremenchuk

**SOCIAL FORECASTING OF THE LABOUR MARKET
IN POLTAVA REGION: REALISTIC SCENARIO**

Annotation

In this article application of the realistic scenario as method of social forecasting within dialogue the state - the higher education institution - employer is offered. Substantially social forecasting is caused also by nature of object of management – system of the higher education which is dynamic. On the realistic scenario of the forecast, rates of reduction of volume of the proposal of graduates who studied at the expense of the state budget, exceed rates of reduction of total amount of release of bachelors, experts and masters. Possessing information about the general proposal of experts with the higher education in labor market, the state can estimate own opportunities for financing of training of experts really necessary to economy for budgetary funds. the technique of scenario forecasting of the proposal

of experts with the higher education is given in labor market allows the state to conduct fragmentary statistical researches of the certain directions of preparation and specialties for group of companies or branches of economy at the regional (local) level.

Keywords: a realistic scenario, forecast, the proposal, the system of higher education.

References:

1. The imbalance in the labor market due to lack of forecasting. Available at: http://www.irf.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=38648:2012-12-20-12-06-37&catid=23:news-cs&Itemid=64 (in Ukr.).
2. *On the State Budget of Ukraine for 2012*, Law of Ukraine. Official Bulletin of Ukraine from 30.12.2011, no. 100, art. 3696, p. 9. (in Ukr.).
3. Kratt, O.A. (2008). Tendencies of Development higher education: search causal relationships. *Economika rozvytku [Economics of Development]*, vol. 2 (46), pp. 41–44 (in Ukr.).
4. State Statistics Service of Ukraine, Department of Statistics in the Poltava region. *Statistical Yearbook of Poltava region by 2013* (2014). Poltava, 386 p. (in Ukr.).
5. *Basic indicators of higher education in Ukraine*, Statistical bulletin. Available at: <http://ukrstat.org/> (in Ukr.).
6. PJSC "Kryukov Wagon Works". Annual Financial Statements. Available at: www.smida.gov.ua (in Ukr.).
7. Pochtovyuk, A.B. (2014). Tools improve relations in the environment "individual-state-university-employer". *Efektivna ekonomyka [Effective Economy]* (in Ukr.).
8. Pochtovyuk, A.B. (2014). *Vyscha osvita: metodolohichni osnovy ratsional'nosti upravlinnia* [Higher education: methodological foundations of rational management]. Kremenchuk, 431 p. (in Ukr.).
9. Pashuta, M.T. (2005). *Prohnozuvannia ta prohramuvannia ekonomichnoho sotsial'noho rozvytku* [Forecasting economic and social development programming]. Kyiv, 408 p. (in Ukr.).
10. Agency for Infrastructure Development stock market of Ukraine. *The annual financial statements*. Available at: <http://smida.gov.ua> (in Ukr.).

